

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Гумуржи І. Д.

студент 1-го курсу магістратури факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Адвокатська таємниця є однією з фундаментальних гарантій здійснення права на захист, що забезпечує довіру між клієнтом і адвокатом та сприяє реалізації принципів справедливого судочинства. В умовах воєнного стану, коли державні інститути функціонують у режимі підвищеної безпеки, а суспільство стикається з викликами, пов'язаними з обмеженням прав і свобод, питання дотримання адвокатської таємниці набуває особливої ваги. Нині адвокати змушені працювати в умовах обмеженого доступу до інформації, ризиків втручання у професійну діяльність, тимчасових обмежень комунікацій та підвищеного контролю з боку державних органів.

Забезпечення адвокатської таємниці під час воєнного стану є складним завданням, оскільки баланс між національною безпекою та захистом прав особи стає особливо крихким. У сучасних умовах зростає кількість випадків, коли органи досудового розслідування чи контррозвідувальні служби можуть втручатися у професійну діяльність адвоката під приводом безпекових заходів. Відсутність чітких механізмів контролю за дотриманням адвокатської таємниці, ризики незаконного прослуховування, доступу до електронних комунікацій або вилучення адвокатських документів ставлять під сумнів реальне забезпечення права на захист. Крім того, воєнний стан виявив нормативні прогалини у законодавстві, що регулює адвокатську діяльність, зокрема щодо гарантій конфіденційності електронних засобів зв'язку та зберігання інформації в цифровому середовищі. У зв'язку з цим дослідження цієї проблематики є важливим як для розвитку правової доктрини, так і для вдосконалення практики правозастосування.

Запровадження воєнного стану в Україні 24 лютого 2022 року та його періодичне продовження суттєво вплинуло на здійснення адвокатської діяльності. Органи адвокатського самоврядування своєчасно реагували та реагують на потреби не лише адвокатури, але й суспільства: оперативна допомога адвокатам-переселенцям та їх сім'ям, надання матеріальної допомоги, звільнення від сплати щорічних внесків для розвитку адвокатського самоврядування, волонтерська діяльність адвокатів, розширення мережі офіційних представництв адвокатури України за кордоном, правова допомога військовослужбовцям, військовим адміністраціям тощо [1, с. 1118].

Агресія росії та запровадження воєнного стану на всій території України (із врахуванням наслідків такого запровадження) вплинули також і на діяльність адвоката у межах своєї професії, а не лише як члена суспільства. Виклики воєнного стану зумовили ряд проблем у професійній діяльності адвоката і викликали необхідність їх переосмислення щодо дотримання гарантій адвокатської діяльності в Україні які є і, відповідно, розробки шляхів для їх подолання [1, с. 1118].

Відповідно до ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2], до прав адвоката віднесено захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у суді, органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, громадських об'єднаннях, перед громадянами, посадовими та службовими особами, до повноважень яких належить вирішення відповідних питань в Україні та за її межами.

Адвокатська таємниця — це ключовий елемент гарантій права на захист і справедливий суд. В умовах воєнного стану держава змушена обмежувати певні права, що створює ризики порушення конфіденційності між адвокатом і клієнтом. Водночас захист цієї таємниці є фундаментальним для збереження принципів верховенства права навіть у надзвичайних обставинах.

Відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, обмеження здійснення цього права можливе згідно із законом у випадках, необхідних у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб [3].

Водночас, застосовуючи будь-які обмеження прав і свобод людини, кожна країна керується положеннями статті 29 Загальної декларації прав людини, якою передбачено, що при здійсненні прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві [4].

Тому, звичайно, не варто говорити про те, що під час дії особливих правових режимів, коли нормальне функціонування суспільства і держави стає неможливим, права людини, у тому числі її право на збереження адвокатської таємниці, стають чистою умовністю і декларуються лише формально. Законодавство України, зокрема Конституція України та нормативно-правові акти, що регулюють особливі правові режими, містять чітко визначений перелік підстав, за яких

можуть бути обмежені як право на збереження адвокатської таємниці, так і інші права..

Так, статтею 64 Конституції України передбачено, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватись окремі обмеження прав і свобод людини із зазначенням строку дії цих обмежень. Тут же наводиться перелік прав і свобод, закріплених в певних статтях Основного Закону України, які не можуть бути обмежені навіть в умовах дії особливих правових режимів [5].

Норми національного законодавства, зокрема стаття 64 Конституції України, залишають на розсуд уповноважених органів за наявності достатніх на їх думку підстав для введення надзвичайного або воєнного стану, і питання про те, які права і свободи людини можна обмежувати у зв'язку із введенням таких особливих правових режимів. Це зумовлено тим, що в Україні діє така модель регулювання обмежень, яка передбачає конституційно закріплений перелік прав і свобод людини, які не можна обмежувати навіть за умов дії особливих правових режимів. При цьому вважається, що існуюча модель не в повній мірі відповідає вимогам правової держави, оскільки найбільш оптимальною видається така модель регулювання обмежень прав людини, за якої конституція держави закріплює вичерпний перелік прав, які можна обмежити. Певна річ, що в такому випадку конституційне право на збереження адвокатської таємниці залишається незахищеним від неправомірного або надмірного обмеження під приводом усунення суспільної загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки [6, с. 121].

До того ж, простежується невідповідність конституційної норми статті 64, в якій закріплений перелік прав, які не можна обмежувати в умовах дії особливих правових режимів, та норм законів України «Про правовий режим надзвичайного стану» і «Про правовий режим воєнного стану» [7], якими передбачено вимоги до Указу Президента України про введення того чи іншого правового режиму щодо встановлення вичерпного переліку конституційних прав і свобод людини, які будуть тимчасово обмежуватись.

Таким чином, забезпечення адвокатської таємниці під час воєнного стану — це не лише питання професійної етики, а індикатор демократичності та зрілості держави. Навіть в умовах війни право на захист не може бути знецінене. Необхідно забезпечити баланс між вимогами безпеки і фундаментальними правами людини.

Проблеми забезпечення адвокатської таємниці в умовах воєнного стану в Україні потребують комплексного підходу, що поєднує правові, організаційні та технологічні механізми. Необхідно забезпечити належні гарантії незалежності адвокатської діяльності, посилити відповідальність за порушення таємниці, а також адаптувати

чинне законодавство до сучасних реалій гібридної війни та цифрової комунікації.

Важливим напрямом є удосконалення процедур взаємодії адвокатів з правоохоронними органами, запровадження прозорих механізмів контролю за проведенням оперативно-розшукових заходів щодо осіб, які здійснюють захист, а також підвищення рівня правової культури серед представників державних інституцій. Збереження адвокатської таємниці навіть у надзвичайних умовах є запорукою дотримання верховенства права, прав людини та ефективного функціонування системи правосуддя в Україні.

Список використаної літератури

1. Циганюк Ю. В., Гончаров М. С. Дотримання гарантій адвокатської діяльності в Україні в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи їх вирішення. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. Вип. 2. С. 1117–1123. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/328131/317919>
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 (ратифікована Законом України від 17.07.1997 № 475/97-ВР). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
4. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
5. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
6. Левченко А. В. Обмеження права на таємницю кореспонденції в умовах воєнного стану: українські реалії та закордонний досвід. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 116–122.
7. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 2 травня 2015 року № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 28. Ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент *Свида Олексій Георгійович*